

GEOPARK - CO TO TAKIEGO?

Geopark to wyjątkowy obszar:

- zwiększa ochronę cennego dziedzictwa geologicznego
- promuje przyrodę i kulturę regionu
- wspiera mieszkańców i lokalną gospodarkę
- prowadzi działalność edukacyjną

Celem geoparku jest zrównoważony rozwój regionu i lepsza jakość życia jego mieszkańców

INNE GEOPARKI UNESCO W POLSCE

Światowy Geopark UNESCO Geopark Świętokrzyski to geologia, bogata flora i fauna oraz ludzie, których obecność na tych ziemiach sięga niemal 60 tysięcy lat wstecz.

Wśród licznych kamieniołomów i odśnieżeń dokumentujących różne kadry z dziejów Ziemi przemykają zwierzęta, na żyznym podłożu chętnie rozwijają się rośliny, a w powietrzu unosi się duch dawnych wierzeń i wciąż żywej, lokalnej tradycji.

Przecięta na pół Nysą Łużycką spiętrzona morena czołowa stała się centralną postacią Światowego Geoparku UNESCO Łuk Mużakowa. Przekształcony przez działalność górniczą teren otrzepał się z węglowego pyłu i ukazał piękno unikalnego „pojezierza antropogenicznego”.

W otoczeniu poeksploatacyjnych zbiorników rozkwita flora i fauna, a tamtejsze wsie i miasteczka zachowują pamięć o bogatej kulturze i historii regionu.

GEOPARK
KRAINA
WYGASŁYCH
WULKANÓW

unesco

Global Geopark

GEOPARKI UNESCO w Polsce

Geopark Łuk Mużakowa

Geopark Kraina Wygasłych Wulkanów

Geopark Świętokrzyski

Państwowy Instytut Geologiczny
Państwowy Instytut Badawczy

tekst: A. Ładocha, A. Kowalski
opracowanie graficzne: M. Furca
zdjęcie na okładce: kamieniołom
w Mikołajowicach, fot. R. Denenfeld

 @geologicznie

 @pigpib

 pgi.gov.pl

Ministerstwo
Klimatu i Środowiska

NARODOWY FUNDUSZ
OCHRONY ŚRODOWISKA
i GOSPODARKI WODNEJ

Niniejszy materiał został sfinansowany ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Za jego treść odpowiada wyłącznie Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy. Opracowano w 2025 r. w ramach zadania psg „Ochrona georóżnorodności, geodukacja i geoturystyka”.

GEOPARKI UNESCO

w Polsce

DZIEDZICTWO GEOLOGICZNE

Dawny kamieniołom Wilcza Góra koło Złotoryi, fot. R. Denefeld

TRZY RAZY WULKANIZM

Leżący w sercu Gór i Pogórza Kaczawskiego Światowy Geopark UNESCO Kraina Wygasłych Wulkanów to obszar wyjątkowy, dokumentujący ponad 500 milionów lat historii geologicznej Ziemi.

Obszar Geoparku położony jest w większości na obszarze dwóch dużych jednostek geologicznych: metamorfiku kaczawskiego oraz synklinorium północnosudeckiego, zbudowanego ze skał osadowych i magmowych. Geopark obejmuje zarówno część górską Sudetów, jak i Przedgórze Sudeckie.

Największą atrakcją tego obszaru są wyraźne ślady aż trzech okresów wulkanizmu, który występował na tym terenie na początku ery paleozoicznej (ok. 500–400 mln lat temu), u jej schyłku (ok. 300–280 mln lat temu) oraz w erze kenozoicznej (35–4 mln lat temu). Na obszarze Geoparku bez trudu można obserwować pozostałości po podmorskich wylewach lawy, dawnych kominach wulkanicznych oraz potokach lawowych.

DZIEDZICTWO PRZYRODNICZE

Rezerwat „Nad Groblą”, fot. R. Denefeld

KRAINA REZERWATÓW

Unikatowe formacje geologiczne, różnorodne siedliska przyrodnicze i cenne stanowiska roślinności naskalnej – to tylko kilka przykładów elementów przyrody ożywionej objętych ochroną w Światowym Geoparku UNESCO Kraina Wygasłych Wulkanów.

Wśród lasów i pól Geoparku można spotkać wiele chronionych gatunków roślin i zwierząt. Najcenniejszymi przedstawicielami fauny są m.in. bocian czarny, muflon, gniewosz plamisty oraz salamandra plamista. Szczególną uwagę należy zwrócić na Wąwóz Myśluborski, gdzie znajduje się jedyne w Sudetach stanowisko jęczynnika zwyczajnego – paproci z rodziny zanokcicowatych.

Aby chronić przyrodę ożywioną i nieożywioną utworzono Park Krajobrazowy „Chełmy” oraz aż 10 rezerwatów przyrody, a niemal cały Geopark znajduje się w granicach obszaru europejskiej sieci Natura 2000.

DZIEDZICTWO KULTUROWE

Kościół Pokoju w Jaworze, fot. PIG-PIB

HISTORIA TROCHĘ BLIŻSZA

Człowiek, obecny od wieków na obszarze Geoparku, odcisnął wyraźny ślad w krajobrazie.

Pierwsi osadnicy pojawili się w okolicy już we wczesnym średniowieczu. Wzdłuż traktów komunikacyjnych i wśród łąk żyznych pól budowali osady handlowe, a także górnicze. Tak powstawała między innymi Złotoryja, która jest najstarszym w Polsce miastem z prawami miejskimi. Ogromne znaczenie w rozwoju regionu miały występujące tu złoża surowców metalicznych i skalnych. Ślady górnictwa można obserwować na całym obszarze Geoparku.

Perłą regionu jest Kościół Pokoju w Jaworze, który został wpisany na listę światowego dziedzictwa UNESCO. Najważniejszymi zabytkami okolicy są udostępnione do zwiedzania zamki w Groźcu, Bolkowie i Świnach. Warto odwiedzenia są także zabytkowe kościoły i pałace, m.in. w Wojcieszowie oraz liczne krzyże pokutne.